

ikke blot træde iveien for at ophøie det til Lov, men ogsaa for at betragte det som et Grundlag, hvoraf igjennem en Committee en Lov kan fremtræde, saa vil det naturligtvis siges, at det er en let Sag, idetmindste en lettere Sag end det Modfatte, at eftervise Manglerne i Lovudkastet, men at det var vedkommende Ministers Pligt, selv at fremlægge et Lovudkast, hvori disse Mangler ikke fandtes (Ja!). Jeg veed, at denne Anke vil møde mig fra flere Sider i Rigsdagen (Ja!), og jeg skal slet ikke gaae af Veien for den. Jeg erkjender fuldkommen vel, at de almindelige Bestemmelser, vor Grundlov indeholder, om de kirkelige Forhold og de Borgers Ret og Stilling, som staae udenfor de anerkjendte Troesssamsfund, for at kunne komme til fuldkommen Gjennemførelse, trænger til nærmere Bestemmelser i det Enkelte, og jeg er ganske enig med den ærede Proponent i, naar han sagde, at man trængte til en Lov og ikke til Bevillinger. Bevillingsveien er heller ikke den Bøi, jeg ynder, og ikke blot, som den ærede Proponent meente, fordi Bevillingen kan blive afhængig af Erklæringer — skjøndt det endnu ikke er forekommet i det mig betroede Ministerium, at Erklæringer i Sager af denne Art have havt meget at betyde — og dernæst af Ministerens personlige Anskuelse, men ogsaa af en ganske anden Grund, fordi Ministeren nemlig i mange Tilfælde mangler Besøielse til at give Bevillingen, og det er min faste Overbeviisning, at Ministeren, selv i den bedste Hensigt, ikke skal tage sig mere Magt og Myndighed, end han lovligt har. Naar jeg alligevel endnu ikke er fremkommen med et Lovforslag for at ordne disse Forhold, vil jeg her ikke gaae vidtløftigt ind paa Betragtningen af disse Gjenstandes eiendommelige Vanskeligheder. Der er mange, som maaskee ikke vilde føle disse saa stærkt som jeg, men jeg tør dog ikke undlade at nævne, at de Elementer, hvormed Beregningen skal føres og hvorefter Afveiningen skal ske i Sager af denne Art, ere meget vanskeligere at faae fat paa og at fastholde end de Elementer, hvorefter vi afveie og afgjøre materielle Spørgsmaal, saadanne som de, hvormed vi hidtil for en stor Deel have beskæftiget os i disse Forsamlinger. Jeg skal henvise til, at, medens Fordringen om Ordningen af disse Forhold er opstillet paa mange

Steder i de senere Aar, har det ikke været muligt at gennemføre denne Ordning endnu i noget protestantisk Land, og det just fordi i det protestantiske Land Vanskelighederne fremtræde i en anden og ny Skikkelse end i de katolske Lande, fordi Protestantismens hele Kirkeforfatning har udviklet sig i de forrige Aarhundreder, i mine Tanker ugunstigt, idetmindste saaledes, at den, hvad Formen angaaer, stiller sig meget mere i Modsetning til den nye Tingsorden end den anden Kirkeforfatning. Jeg vil, sagde jeg, ikke opholde mig længe ved disse Vanskeligheder, det kan jo være, at man vil finde, at jeg vurderede dem for høit (Ja!); det kan være, at man vil tillægge mig en for stor Stræben efter at samle Alt til een Hovedafgjørelse eller dog til nogle faa Hovedafgjørelser, og finde, at jeg derfor ikke er gaaet hurtigt nok til at ordne de enkelte Ting; men der er andre Hindringer, som jeg skal omtale, og som jeg maa tillægge en temmelig betydelig Vægt. Jeg har flere Gange her i Salen sagt, at jeg antog, at der var en Betingelse, som maatte opfyldes, førend enten jeg eller nogen Minister vilde kunne forelægge noget Forslag til at ordne Folkekirkens Forhold, det var, at Kirken under en eller anden Form maatte komme til at yttre sig. (Flere Stemmer: Na!). Ja, jeg veed naturligtvis, at Andre er af en anden Mening og behøver ikke disse korte Tilfjendegivelser derom; jeg, for min Deel, har anseet det for nødvendigt; jeg troer, at et reent individuelt Forslag om denne Sag savner Berettigelse til at lægges til Grund ved dens Forhandling her.

Naar man nu vil sige, at, fordi Folkekirkens Forholds Ordning ikke har kunnet lade sig gennemføre, burde andre Forhold ikke have ventet derefter, saa svarer jeg, at det i mine Tanker er saare vanskeligt, i visse Punkter ugjørligt, at ordne de hidhørende Forhold udenfor Kirken, uden paa det Stærkeste at berøre Kirken; og naar jeg forhen har nævnt Folkekirken, saa er det ikke den ene, som træder her i Modsetning til, hvad der staaer udenfor Kirken, men det er de hidtil anerkjendte og ordnede Troesssamsfund i det Hele, ligeoverfor hvad der staaer udenfor alle disse kirkelige Samsfund. Jeg har heri fundet en stor Hindring, en Hindring, som jeg selv har ønsket